

EMIL KOWALIK¹

Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych²

Wpłynął: 4.12.2022. Akceptacja: 20.03.2023

Streszczenie

Przepisy wprowadzone ustawą z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych stanowią pierwszy etap implementacji Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. Regulacje te mają za zadanie przede wszystkim ułatwić funkcjonowanie przedsiębiorców w sferze obrotu gospodarczego. Pomimo szerokiego zakresu uregulowań tzw. pakietu prawa spółek w Dyrektywie 2019/1151 uznać należy, że sama ustawa implementująca nie ma charakteru rewolucyjnego. Wynika to z faktu, że większość uregulowań w niej zawartych jest już z powodzeniem stosownych w Polsce, zaś wprowadzone zmiany mają przede wszystkim charakter porządkujący polski system prawny oraz ułatwiający dostęp do informacji o przedsiębiorcach. Niniejszy artykuł ma za zadanie przedstawić zmiany ustawowe polegające na wdrożeniu do polskiego porządku prawnego uregulowań wchodzących w skład tzw. pakietu prawa spółek oraz zakres implementacji oraz podjąć próbę oceny zasadności ich wprowadzenia.

Słowa kluczowe: prawo spółek, prawo gospodarcze, Unia Europejska, krajowy rejestr sądowy.

¹ Dr Emil Kowalik – Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska); e-mail: emilkowalik@kul.pl; ORCID: 0000-0003-1839-3925.

² Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

EMIL KOWALIK

Changes Introduced by the Act of November 4, 2022 Amending the Act on the National Court Register, the Act on the Code of Civil Procedure and the Act on the Code of Commercial Companies³

Abstract

The regulations introduced by the Act of November 4, 2022 amending the Act on the National Court Register, the Act on the Code of Civil Procedure and the Act on the Code of Commercial Companies constitute the first stage of implementation of Directive 2019/1151 of the European Parliament and of the Council (EU) of June 20, 2019. These regulations are primarily intended to facilitate the functioning of entrepreneurs in the sphere of economic turnover. Despite the broad scope of the regulations of the so-called „company law package” in Directive 2019/1151, it should be recognized that the implementation law itself is not revolutionary. This is due to the fact that most of the regulations contained therein are already successfully applicable in Poland, while the changes introduced are primarily aimed at organizing the Polish legal system and facilitating access to information about entrepreneurs.

The purpose of this article is to present the statutory changes consisting in the implementation into the Polish legal order of the regulations included in the so-called „package of company law” and the scope of implementation, as well as an attempt to assess the rationale for their introduction.

Keywords: Company law, business law, European Union, national court register.

³ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Wprowadzenie

Komisja Europejska w dniu 25 kwietnia 2018 r. przedstawiła tzw. pakiet prawa spółek, w postaci projektu zmian dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek⁴. W celu harmonizacji prawa w powyższym obszarze została przyjęta Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do stosowania narzędzi i procesów cyfrowych w prawie⁵.

Pierwszym etapem implementacji ww. Dyrektywy jest ustawa z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych⁶. Przedmiotowa ustawa wprowadza zmiany do polskiego porządku prawnego w sferze obrotu gospodarczego. Projektowane przepisy stanowią pierwszy etap implementacji tzw. pakietu prawa spółek, obejmujący częściową implementację dyrektywy 2019/1151. Zgodnie z art. 5 ustawy proponowane zmiany wchodzi w życie w dniu 15 grudnia 2022 r.

Niniejszy artykuł przedstawia zmiany ustawowe polegające na wdrożeniu do polskiego porządku prawnego uregulowań wchodzących w skład tzw. pakietu prawa spółek oraz zakres implementacji oraz podejmuje próbę oceny zasadności ich wprowadzenia.

Ogólna charakterystyka dyrektywy 2019/1151

Proponowane zmiany mają na celu dostosowanie polskich przepisów dotyczących funkcjonowania przedsiębiorców poprzez wprowadzenie szeregu ułatwień w sferze obrotu gospodarczego. Dyrektywa 2019/1151 dopuszcza w szczególności zakładanie

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1132 z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie niektórych aspektów prawa spółek, Dz. Urz. UE. L Nr 169, s. 46 (tekst mający znaczenie dla EOG).

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 w odniesieniu do stosowania narzędzi i procesów cyfrowych w prawie spółek (Dz. Urz. UE L 186/80, 11.07.2019, s. 80–104); zob. A. Komenda, A. Jaworski, *Krajowy Rejestr Sądowy i Postępowanie Rejestrowe*, Warszawa 2021, s. 739.

⁶ Ustawa z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych Dz.U. z 2022 r., poz. 2436.

polskich spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz oddziałów przedsiębiorców zagranicznych drogą internetową. Dla ułatwienia procesu takiej rejestracji powinny zostać wprowadzone dedykowane wzorce. Dodatkowo wprowadza ułatwienia w zgłaszaniu drogą internetową zmiany danych dotyczących zarejestrowanych podmiotów⁷.

Mając na uwadze wprowadzenie ułatwień dla uczestników obrotu gospodarczego w sferze dostępu danych podmiotów funkcjonujących na rynkach europejskich, Dyrektywa 2019/1151 przewiduje rozszerzenie katalogu danych o spółce dostępnych bezpłatnie za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, co ma przyczynić się do zwiększenia przejrzystości i pewności na jednolitym rynku⁸.

Zgodnie z zasadą jednorazowości zwalnia ona spółki z obowiązku składania i publikowania tych samych dokumentów czy informacji w różnych rejestrach. W szczególności ma temu służyć brak obowiązku publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym informacji wpisywanych do Krajowego Rejestru Sądowego i wprowadzenie możliwości przestania na ujawnianiu tych informacji w samym rejestrze⁹.

Ponadto implementacja dyrektywy daje możliwość zniesienia przez państwa członkowskie obowiązku ujawniania dokumentów finansowych spółki w rejestrze jej oddziału, ograniczając ujawnianie tych dokumentów w rejestrze spółki. Kolejnym ułatwieniem ma być uproszczenie wymiany informacji pomiędzy rejestrem spółki a rejestrem jej oddziału mającego siedzibę w innym państwie członkowskim UE w zakresie zmian podstawowych danych dotyczących spółki oraz o rejestracji i zamknięciu oddziału, za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Dyrektywa 2019/1151 wprowadza także ułatwienia w sferze dostępu do informacji o osobach objętych zakazem pełnienia funkcji kierowniczych pomiędzy państwami członkowskimi UE¹⁰.

⁷ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 739.

⁸ Ibidem, s. 740.

⁹ W konsekwencji spółki nie będą ponosiły kosztów związanych z publikacją w biuletynie krajowym. Dyrektywa pozostawia państwom członkowskim możliwość publikacji informacji o spółce w biuletynie krajowym, ale wówczas rejestr powinien zapewnić przesłanie tych informacji i dokumentów drogą elektroniczną do biuletynu krajowego, tak by nie wymagało to ponownego złożenia tych samych dokumentów przez wnioskodawcę – szerzej: uzasadnienie do ustawy.

¹⁰ Państwa członkowskie UE mają obowiązek implementacji dyrektywy 2019/1151 w tym zakresie w terminie do dnia 1 sierpnia 2023 r. Wydłużenie terminu implementacji dyrektywa 2019/1151 przewiduje również w odniesieniu do art. 16 ust. 6 dyrektywy 2017/1132. Odległy termin implementacji dyrektywy 2019/1151 wiąże się z koniecznością opracowania przez Komisję Europejską szczegółów technicznych mających na celu dostosowanie tej funkcjonalności do wymagań tej dyrektywy, które mogą rzutować na ostateczny kształt rozwiązań legislacyjnych – zob. uzasadnienie do ustawy.

Zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym

Zmiany związane z tworzeniem spółek i rejestracją oddziałów oraz składaniem dokumentów i informacji do rejestru przez Internet

Dyrektywa 2019/1151 wprowadza w państwach członkowskich obligatoryjną harmonizację w zakresie tworzenia spółek, rejestracji oddziałów oraz składania przez te podmioty informacji i dokumentów do rejestru drogą internetową. Biorąc pod uwagę polski porządek prawny, uznać należy, że w tym zakresie, w zasadniczej części, polskie prawo spełnia wymagania dyrektywy 2019/1151, co za tym idzie, zasadniczo nie wymagało zmian legislacyjnych w tym zakresie¹¹.

W odniesieniu do środków identyfikacji elektronicznej przepisy prawa Unii Europejskiej¹² oraz przepisy prawa polskiego służące jego stosowaniu, takie jak między innymi ustawa z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej¹³, w sposób dostateczny realizują cele implementacji dyrektywy 2019/1151 w zakresie przepisów dotyczących środków identyfikacji elektronicznej poprzez odpowiednie regulacje ustawowe¹⁴.

Polskie prawo przewiduje też odpowiednie regulacje dotyczące zawiązywania i rejestracji spółek przez Internet i to nawet w szerszym zakresie niż wymaga tego dyrektywa 2019/1151. Obowiązujące przepisy przewidują zakładanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prostej spółki akcyjnej oraz niektórych spółek osobowych (to jest spółki jawnej i komandytowej) przez Internet, to jest z użyciem wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym¹⁵. Istnieje również możliwość dokonania pewnych czynności z użyciem wzorca udostępnionego w systemie teleinformatycznym (np. zbycie przez wspólnika udziałów, podjęcie uchwały o ustanowieniu prokury, podjęcie uchwał wspólników)¹⁶.

Z kolei wraz z wejściem w życie od 1 lipca 2021 r. zmian wprowadzonych ustawą z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym

¹¹ Zob. T. Szczurowski, [w:] K. Osajda (red.), *Ustawa o krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2020, s. 207; J. Gołaczyński, *Informatyzacja postępowania cywilnego z uwzględnieniem postępowania rejestrowego*, [w:] A. Dańko-Roesler, M. Leśniak, M. Skory, B. Soltys (red.), *Ius est ars boni et aequi: księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, Warszawa 2018, s. 255.

¹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE – Dz. Urz. UE L 257 z 28.08.2014, s. 73.

¹³ Ustawa z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1797).

¹⁴ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 747.

¹⁵ Tzw. w systemie s24.

¹⁶ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 742.

oraz niektórych innych ustaw¹⁷ został spełniony wymóg dyrektywy 2019/1151 w zakresie składania informacji i dokumentów przez Internet oraz rejestracji oddziałów przez Internet. Zmiany te realizowane są w szczególności poprzez przepisy art. 19 KRS, który nakłada obowiązek składania wszystkich wniosków do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego¹⁸.

Należy zgodzić się ze stanowiskiem przyjętym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, że wprowadzenie do polskiego porządku prawnego przepisów w omawianym zakresie, jak również powielanie definicji przewidzianych w dyrektywie 2019/1151 (to jest definicji środka identyfikacji elektronicznej, systemu identyfikacji elektronicznej, środków elektronicznych, tworzenia spółki, rejestracji oddziału, wzorca umowy spółki) byłoby nadmiarowe i wprowadzałoby w błąd adresatów tych norm w odniesieniu do zakresu wymagań¹⁹.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, iż ingerencji na poziomie ustawowym w związku z implementacją dyrektywy 2019/1151 wymagają jedynie niektóre (wskazane poniżej) kwestie.

Tłumaczenia wzorców umowy spółki oraz wymogi informacyjne

Zgodnie z art. 3b znowelizowanej ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, Minister Sprawiedliwości ma obowiązek zamieścić w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej, co najmniej w języku polskim oraz innym języku zrozumiałym dla jak największej liczby użytkowników obcojęzycznych, wzorce umów²⁰ oraz informacje dotyczące zasad zawiązywania spółek, zasady członkostwa w ich organach oraz uprawnieniach i obowiązkach ich członków. Powyższa regulacja jest wypełnieniem obowiązku, który został nałożony na państwa członkowskie UE w art. 13h ust. 3 dyrektywy 2017/1132, dodanym dyrektywą 2019/1151²¹.

Powyższe informacje zostaną udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznych w języku polskim oraz w innym języku zrozumiałym dla jak największej liczby użytkowników obcojęzycznych. Przepis nie określa *expressis verbis*, na który z języków będą przetłumaczone wzorce umów. To elastyczne podejście ma na celu

¹⁷ Ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw Dz.U. poz. 398 ze zm.

¹⁸ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 755.

¹⁹ Zob. uzasadnienie do ustawy.

²⁰ Dotyczy to tych dokumentów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 231 § 5, art. 1061 § 5, art. 157(1) § 5 i art. 300(7) § 5 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych Dz.U. z 2022 r., poz. 1467, 1488.

²¹ Państwa członkowskie udostępniają wzorce co najmniej w języku urzędowym Unii powszechnie rozumianym przez możliwie największą liczbę użytkowników transgranicznych.

umożliwienie wyboru języka w sposób umożliwiający uwzględnienie dynamiki praktyki obrotu gospodarczego. Należy się zapewne spodziewać – aczkolwiek nie zostało to jeszcze przesądzone – że językiem tym będzie język angielski. Taki sposób implementacji wydaje się bardziej racjonalny niż wprowadzenie obowiązkowego tłumaczenia wyżej wymienionych dokumentów na wszystkie języki używane w państwach członkowskich. Przede wszystkim pozwoli bowiem na szybszą aktualizację danych zawartych w tych wzorcach w przypadku ich ewentualnej zmiany.

Objęcie tłumaczeniem wszystkich podmiotów objętych systemem s24 oraz udostępnienie wzorców umów i dodatkowych informacji za pośrednictwem strony podmiotowej Ministerstwa Sprawiedliwości w Biuletynie Informacji Publicznej służy pełniejszej realizacji zasady równego traktowania podmiotów niż przewidywała to Dyrektywa 2019/1151, która dawała państwom członkowskim w tym zakresie pewną elastyczność, poprzez ograniczenie się jedynie do udostępniania ich w celach informacyjnych na portalach rejestracyjnych lub na stronach jednolitego portalu cyfrowego.

Nowo dodany art. 3b ust. 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym nakłada z kolei obowiązek udostępnienia informacji w systemie integracji rejestrów, na który, zgodnie z art. 22 ust. 2 dyrektywy 2017/1132, składa się również portal służący za europejski elektroniczny punkt dostępu (to jest portal e-Sprawiedliwość). Państwa członkowskie mają obowiązek dostarczenia tych informacji celem publikacji ich na europejskim portalu e-Sprawiedliwość. Zadaniem Komisji Europejskiej, zgodnie z art. 17 ust. 2 dyrektywy 2017/1132, jest publikowanie tych informacji we wszystkich językach urzędowych Unii.

Zmieniony art. 17 ust. 1 dyrektywy 2017/1132 przewiduje zapewnienie dostępności aktualnych informacji wyjaśniających przepisy prawa krajowego, zgodnie z którymi osoby trzecie mogą powoływać się na informacje wyjaśniające i każdy rodzaj dokumentu, o których mowa w art. 14, zgodnie z art. 16 ust. 3, 4 i 5 – Dyrektywy.

Zmiany w zakresie systemu integracji rejestrów

Wymiana informacji w zakresie systemu integracji rejestru pomiędzy spółką a jej oddziałem. Dyrektywa 2019/1151 w zakresie systemu integracji rejestrów nałożyła obowiązek wprowadzenia zmian umożliwiających wymianę informacji za pośrednictwem tego systemu między rejestrem spółki a rejestrem jej oddziału mającego siedzibę w innym państwie członkowskim UE w zakresie zmian podstawowych danych dotyczących spółki oraz o rejestracji i zamknięciu oddziału za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Służą temu zmiany wprowadzone w art. 4a poprzez dodanie pkt 5–8 oraz w art. 21d i 45 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Wprowadzone zmiany mają na celu ułatwienie wymiany informacji pomiędzy

rejestrami poszczególnych państw członkowskich celem zapewnienia przejrzystości w funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych oraz zapewnieniu tym samym bezpieczeństwa obrotu gospodarczego²².

Ponadto, nowelizacja wprowadza zmianę w art. 35 pkt 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, w związku z wymogiem objęcia wymianą między rejestrami państw członkowskich UE (EOG) za pośrednictwem systemu integracji rejestrów informacji o dacie urodzenia lub krajowego numeru identyfikacyjnego osób wchodzących w skład organu spółki. Wymóg ten polega na wskazywaniu daty urodzenia w odniesieniu do osób fizycznych nieposiadających numeru PESEL. W przypadkach, w których w informacji otrzymanej z systemu integracji rejestrów, na podstawie projektowanego art. 21d ust. 1 pkt 5 lit. e i f ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, zawarty będzie zamiast daty urodzenia krajowy numer identyfikacyjny, zamieszczeniu będzie podlegał ten numer. Taki sposób uregulowania powyższej kwestii wynika z różnych sposobów identyfikacji osób fizycznych w rejestrach państw członkowskich UE (EOG)²³.

Wymóg zamieszczania tych informacji w rejestrze został rozszerzony również w przypadku podmiotów nieobjętych systemem integracji rejestrów. Przyczyną tego były zgłaszane postulaty w zakresie identyfikacji osób fizycznych wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego nieposiadających numeru PESEL. Zmiana ta ma się przyczynić do pełniejszej realizacji zasady równego traktowania podmiotów oraz zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu gospodarczego²⁴.

Wprowadzona zmiana w art. 35 pkt 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym służy zapewnieniu zgodności z tym nowymi wymaganiami pkt 5.4 rozporządzenia wykonawczego Komisji nr 2021/1042. Biorąc pod uwagę, iż EUID ma charakter wyłącznie identyfikatora technicznego, zasadnym było wprowadzenie w Rejestrze danych pozwalających na utworzenie tego identyfikatora. Należy zgodzić się, że przyjęty sposób implementacji przysłuży się zwiększaniu pewności obrotu gospodarczego²⁵.

Przedmiotowe zmiany mają na celu przede wszystkim realizację zasady jednoznaczności, która została wyraźnie określona w motywie 28 dyrektywy 2019/1151. Zasada ta, w odniesieniu do art. 28a ust. 7 oraz art. 28c dyrektywy 2017/1132, dodanych dyrektywą 2019/1151 oznacza, iż informacje o zarejestrowaniu lub wykreśleniu/zamknięciu oddziału mają być przekazywane z rejestru oddziału do rejestru spółki za pośrednictwem systemu integracji rejestrów, bez konieczności składania

²² A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 746–747.

²³ Ibidem.

²⁴ Ł. Godziaszek, [w:] K. Osajda (red.), op. cit. s. 412–413; A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 116.

²⁵ Ibidem.

tożsamyh informacji w dwóch rejestrach. W tym zakresie przedsiębiorcy powinni być zwolnieni z obowiązku składania wniosków do rejestru spółki w przedmiocie zarejestrowania/wykreślenia oddziału do rejestru spółki.

Rozszerzenie zakresu danych udostępnianych bezpłatnie za pośrednictwem systemu integracji rejestrów. Zmiany dyrektywy 2017/1132 wprowadzone w dyrektywie 2019/1151 polegają na rozszerzeniu zakresu informacji lub dokumentów, które mają być bezpłatnie udostępniane za pośrednictwem systemu integracji rejestrów²⁶.

Implementację tych przepisów do polskiego porządku prawnego stanowi zmiana pkt 1 w art. 4a oraz art. 38 pkt 1 lit. d ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Zmiana w tym zakresie polega na uwzględnieniu w zakresie danych udostępnianych przez Centralną Informację bezpłatnie za pośrednictwem systemu integracji rejestrów informacji o otwarciu likwidacji, zakończeniu likwidacji, ogłoszeniu upadłości, zakończeniu postępowania upadłościowego, wykreśleniu spółek, połączeniu transgranicznym²⁷.

Analiza powyższych przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym pozwala na stwierdzenie, iż w omawianym zakresie polskie prawo, co do zasady, spełnia wymagania nałożone na państwa członkowskie w dyrektywie 2019/1151. Art. 4a pkt 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym przewiduje bowiem udostępnienie aktualnych informacji o podmiotach, co obejmuje zasadniczo informacje, o których mowa w art. 19 ust. 2 dyrektywy 2017/1132.

Zauważalna różnica w art. 19 ust. 2 lit. a dyrektywy 2017/1132 nakazująca ujawnianie więcej niż jednej nazwy spółek wynika ze specyfiki i różnorodności systemów prawnych funkcjonujących na rynku europejskim. W szczególności dopuszczalne jest w niektórych państwach członkowskich posługiwanie się w obrocie gospodarczym przez podmioty gospodarcze na nim działające kilkoma nazwami, co w pewnych sytuacjach może prowadzić do błędów w prawidłowej identyfikacji uczestników rynku.

²⁶ Do zakresu tych danych dodano dyrektywą 2017/1132 określenie: więcej niż jednej nazwy spółki (art. 19 ust. 2 lit. a); EUID (art. 19 ust. 2 lit. c); szczegółowych informacji dotyczących strony internetowej spółki, w przypadku gdy takie informacje zostały wpisane do rejestru krajowego (art. 19 ust. 2 lit. d); statusu spółki, na przykład, kiedy została zamknięta, wykreślona z rejestru, zlikwidowana, rozwiązana, czy jest czynna gospodarczo, czy nie, określony w prawie krajowym oraz jeżeli został wpisany do rejestrów krajowych (art. 19 ust. 2 lit. e); przedmiotu działalności spółki, jeżeli został wpisany do rejestru krajowego (art. 19 ust. 2 lit. f); danych osób aktualnie upoważnionych przez spółkę – jako organ przewidziany w prawie albo członkowie takiego organu – do jej reprezentowania w kontaktach z osobami trzecimi i w postępowaniach sądowych oraz informacji, czy osoby upoważnione do reprezentowania spółki mogą działać samodzielnie czy też są zobowiązane do działania łącznie (art. 19 ust. 2 lit. g); informacji na temat oddziałów utworzonych przez spółkę w innym państwie członkowskim, w tym ich nazwę, numer wpisu do rejestru, EUID i państwo członkowskie, w którym zarejestrowano oddział (art. 19 ust. 2 lit. h) – szerzej uzasadnienie do projektu ustawy.

²⁷ Szerzej o wpisywanych danych P. Popradowski, [w:] K. Osajda (red.), op. cit., s. 428–429.

Dyrektywa 2017/1132 w art. 19 ust. 3 przewiduje, iż wymiana informacji za pośrednictwem systemu integracji rejestrów jest dla rejestrów bezpłatna. W celu rozwiania jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie, wobec jednoznacznego brzmienia art. 19 ust. 3 dyrektywy 2017/1132, projektodawca jasno określił w zmienionym art. 4a pkt 3 i 4, iż informacje te przekazywanie są bezpłatnie²⁸.

Zmiany w Kodeksie spółek handlowych oraz w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego

Umożliwienie dokonywania wpłat na pokrycie kapitału zakładowego przez Internet

Uchwalona ustawa wprowadza również zmiany w Kodeksie Spółek Handlowych (Dz.U. z 2022 r., poz. 1467 i 1488). Zmiana w tym zakresie została uwzględniona w zmienianym art. 158 § 1¹ ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz art. 163¹ dodawanym do ustawy – Kodeks spółek handlowych i została podyktowana koniecznością dokonania implementacji do polskiego porządku prawnego art. 13g ust. 6 dyrektywy 2017/1132. Wskazany przepis dyrektywy daje możliwość dokonywania wpłat na pokrycie kapitału zakładowego przez Internet. Wprowadzone zmiany umożliwią zatem utworzenie fakultatywnie – uwzględniając wolę wspólników – przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji rachunku, na który będą mogły być dokonywane wpłaty na pokrycie kapitału zakładowego. Przepis ten celowo nie nakłada obowiązku w tym zakresie w każdym przypadku, żeby nie naruszać uprawnień wspólników do swobodnego podejmowania decyzji co do wyboru dokonywania wpłat na pokrycie kapitału zakładowego²⁹. Przedmiotowa nowelizacja dotyczy spółek z o.o., zarówno zakładanych przy wykorzystaniu wzorca umowy w systemie S24, jak i spółek rejestrowanych przy wykorzystaniu Portalu Rejestrów Sądowych.

²⁸ Dotychczasowa wymiana informacji w ramach systemu integracji rejestrów, przewidziana w art. 4a pkt 3 i 4 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (to jest informacji o otwarciu likwidacji, zakończeniu likwidacji, ogłoszeniu upadłości, zakończeniu postępowania upadłościowego, wykreśleniu spółek, połączeniu transgranicznym) nie wiąże się z opłatami. Z uwagi na to, iż art. 4a pkt 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym jasno wskazuje, iż udostępnienie wymienionych w tym przepisie informacji/listy dokumentów odbywa się bezpłatnie, można mieć wątpliwość czy przekazywanie informacji w ramach wymiany informacji między rejestrami również odbywa się bezpłatnie.

²⁹ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 744; szerzej na temat wnoszenia aportów: A. Kidyba, *Kodeks Spółek Handlowych. Tom I. Komentarz do art. 1–300*¹³⁴, Warszawa 2022, s. 696 i 713–717; R. Pabis, [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022, s. 576; A. Herbet, [w:] *System Prawa Prywatnego, Tom 17A, Prawo Spółek Kapitalowych*, Warszawa 2015, s. 233.

Zmianę tę należy ocenić pozytywnie, gdyż bez wątpienia wpłynie ona korzystnie na funkcjonowanie podmiotów podlegających rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Przyczyni się on do wyeliminowania z obrotu sytuacji, gdzie od spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji chcących utworzyć rachunek w instytucjach finansowych wymagano potwierdzenia wpisu do rejestru.

Zmiany w ustawie – Kodeks postępowania cywilnego

Nowelizacja niesie za sobą także istotne ułatwienie dla „profesjonalnych” pełnomocników reprezentujących podmioty wpisane do KRS w postępowaniu rejestrowym. Wprowadza ona bowiem zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego dodając nowy art. 694^{4a}, który ma na celu wyeliminowanie wątpliwości, jakie pojawiały się w praktyce wraz z elektroniczną czynnością procesowych podejmowanych przez pełnomocników procesowych w postępowaniu rejestrowym w zakresie sposobu elektronicznego poświadczania odpisów dokumentów składanych przez występującego w sprawie rejestrowej pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuraturii Generalnej RP, jak również elektronicznego uwierzytelniania przez niego odpisu udzielonego mu pełnomocnictwa. Na tle obowiązujących aktualnie przepisów pojawiły się bowiem wątpliwości dotyczące sposobu elektronicznego poświadczania odpisów dokumentów składanych przez profesjonalnego pełnomocnika w sprawie rejestrowej. Kwestią sporną było, czy dla tego poświadczania wystarczy wczytanie dokumentów w ramach Portalu Rejestrów Sądowych, a następnie podpisanie wniosku elektronicznie, czy też należy podpisać osobno każdy dokument elektronicznie.

Nowelizacja w art. 694^{4a} § 1 przewiduje, że elektroniczne poświadczenie odpisu dokumentu przez występującego w sprawie pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuraturii Generalnej RP lub uwierzytelnienie odpisu udzielonego mu pełnomocnictwa będzie następowało z chwilą wprowadzenia przez tego pełnomocnika odpisu dokumentu lub odpisu pełnomocnictwa do systemu teleinformatycznego. Po zmianie nie będzie już zatem konieczności, aby profesjonalny pełnomocnik zaopatrywał każdy skan dokumentu podpisem elektronicznym celem poświadczania dokumentu za zgodność z oryginałem. Rozwiązanie to wydaje się logiczne i bezpośrednio odnosi się do innych czynności podejmowanych przez pełnomocników procesowych, gdzie momentem kluczowym dla skuteczności podejmowanych czynności drogą elektroniczną jest moment wprowadzenia dokumentu do systemu elektronicznego.

Projektowany § 2 przewiduje, że do poświadczania elektronicznego odpisu dokumentu lub elektronicznego uwierzytelnienia pełnomocnictwa przez podmiot dokonujący zgłoszenia okoliczności, o których mowa w art. 41 pkt 1 i 2 ustawy

z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, stosuje się odpowiednio przepisy § 1.

Zmiana obejmuje również rozszerzenie w art. 694⁴ § 2² pkt 1 katalogu pełnomocników procesowych występujących w postępowaniu rejestrowych poprzez dodanie także radcy Prokuraturii Generalnej RP.

Ocena regulacji

Ustawa z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych stanowi implementację Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. Analizując wprowadzone przepisy, należy podkreślić, że mają one przede wszystkim charakter porządkujący polskie ustawodawstwo w zakresie spółek i nie wpłyną w sposób znaczący na usprawnienie procesu rejestracji i działania podmiotów gospodarczych.

Większość kluczowych zmian nakładanych na polskiego ustawodawcę Dyrektywą 2019/1151 zostało już bowiem wprowadzonych wcześniej. W szczególności zmiany związane z procesem identyfikacji elektronicznej³⁰, z procesami tworzenia spółek przez Internet oraz przesyłaniem drogą elektroniczną dokumentów oraz informacji są stosowane z powodzeniem w polskim porządku prawnym od wielu lat. Zmiany te zostały ugruntowane nowelizacją z dnia 26 stycznia 2018 r. ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, która wprowadziła obowiązek składania wniosków dotyczących podmiotu podlegającego wpisowi do rejestru przedsiębiorców wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Wejście w życie tych przepisów z dniem 1 lipca 2021 r. spowodowało, iż dotychczasowy obowiązek przetwarzania w rejestrze wszystkich dokumentów i informacji składanych w formie papierowej na formę elektroniczną stracił na aktualności. Ponadto, w odniesieniu do dokumentów i informacji złożonych w formie papierowej przed wejściem w życie znowelizowanych przepisów kwestia przetwarzania tego rodzaju dokumentów była regulowana zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2018 r. w sprawie warunków organizacyjno-technicznych przekazywania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dokumentów złożonych w postaci elektro-

³⁰ Przepisy prawa Unii Europejskiej (tj. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE, Dz. Urz. UE. L Nr 257, str. 73) oraz przepisy prawa polskiego służące jego stosowaniu, tj. m.in. ustawa z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1797) są wystarczające do celów implementacji dyrektywy 2019/1151 w zakresie przepisów dotyczących środków identyfikacji elektronicznej na poziomie ustawowym – zob. uzasadnienie do ustawy.

nicznej i kopii dokumentów złożonych w postaci papierowej do katalogu oraz sposobu ich przechowywania (Dz. Urz. MS poz. 154)³¹.

Co warto podkreślać, w powyższym aspekcie polskie uregulowania często wykraczają poza ramy prawne wprowadzane Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. i są dużo bardziej zaawansowane i innowacyjne od tych proponowanych w ustawodawstwach europejskich. Widać to w szczególności w procesie zawiązywania i rejestracji spółek, gdzie polskie przepisy pozwalają na zakładanie spółek drogą elektroniczną w systemie teleinformatycznym tj. w systemie s24 przy użyciu ogólnodostępnego tam wzorca. Takie uregulowania prawa spółek pozwalają złożyć do właściwego rejestru wnioski o rejestrację podmiotu przez Internet. Jednocześnie dostępne wzorce i coraz lepszy system tworzenia i składania wniosków pozwalają osobom nawet bez dużej wiedzy prawniczej utworzyć spółkę, zarejestrować lub zgłosić zmiany w jej funkcjonowaniu. Wpływa to bezpośrednio na szybkość postępowania poprzez zmniejszenie ilości popełnianych błędów we wnioskach i tym samym mniejszą ilość zwrotów wniosków. Dodatkowo pozwala to również obniżyć koszty założenia spółki. Dostępne wzorce w systemie s24 i stosunkowo intuicyjny system ich wypełniania pozwalają zaoszczędzić pieniądze związane z kosztami profesjonalnej pomocy prawnej czy też notarialnej formy sporządzania niektórych dokumentów.

Podobnie jest z obowiązkiem publikacji dokumentów i informacji w publicznym ogólnodostępnym rejestrze zgodnie z nowym art. 16 ust. 3 dyrektywy 2017/1132, zmienionym dyrektywą 2019/1151, który to nakłada na państwa członkowskie wymóg publikowania niektórych lub wszystkich dokumentów oraz informacji w biuletynie krajowym wskazanym do tego celu. Na gruncie prawa polskiego przedsiębiorcy składają jedynie wymagane dokumenty i informacje do sądu rejestrowego. Nie wymaga się tym samym od przedsiębiorców odrębnego wniosku o ogłoszenie tych informacji w krajowym biuletynie, ponieważ informacja o dokonanej wpisie w Krajowym Rejestrze Sądowym jest przekazywana za pośrednictwem systemu teleinformatycznego do Monitora Sądowego i Gospodarczego. Dodatkowo w Monitorze Sądowym i Gospodarczym dokonuje się również ogłoszeń niezwiązanych z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Wprowadzone dyrektywą 2019/1151 zmiany w polskim porządku prawnym mają zatem znaczenie raczej porządkujące system rejestracji i wymiany informacji pomiędzy rejestrami poszczególnych państw członkowskich. Bez wątpienia zmiany te pozwolą na szerszy dostęp do wiedzy na temat funkcjonowania przedsiębiorców w szczególności dla cudzoziemców niewładających językiem polskim.

³¹ A. Komenda, A. Jaworski, op. cit., s. 742.

Ułatwią one im również ewentualne podejmowanie decyzji o rejestracji spółek, co pozytywnie wpłynie na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

Pozytywnie należy ocenić zmiany dokonane w kodeksie handlowym oraz kodeksie postępowania cywilnego. Brak tych regulacji miał negatywny wpływ na rejestrację i działalność spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, które często spotykały się z trudnościami z założeniem rachunku bankowego w instytucjach finansowych. Wydaje się, że nowelizacja idzie naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców poprzez dopuszczenie możliwości – oczywiście za zgodną wolą wspólników – dokonania wpłaty na pokrycie kapitału zakładowego na utworzony do tego celu rachunek spółki.

Zmiany w kodeksie postępowania cywilnego z kolei pozwalają na wyeliminowanie dotychczasowych wątpliwości co do momentu elektronicznego poświadczania odpisu dokumentów i elektronicznego uwierzytelniania odpisu udzielonych pełnomocnictw składanych przez występującego w sprawie rejestrowej pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub radcą Prokuratury Generalnej RP. Stanowi to duże ułatwienie i oszczędność czasu dla „profesjonalnych” pełnomocników przy zakładaniu spółek, lub zgłaszaniu innych zmian w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Podsumowanie

Ustawa z dnia 4 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks spółek handlowych została uchwalona celem implementowania do polskiego systemu prawnego Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1151 z dnia 20 czerwca 2019 r. Implementacja dyrektywy ma przede wszystkim ułatwić funkcjonowanie przedsiębiorców w sferze obrotu gospodarczego.

Pomimo szerokiego zakresu uregulowań w tzw. pakiecie prawa spółek w Dyrektywie uznać należy, że sama ustawa implementująca nie ma charakteru rewolucyjnego i nie przyczyni się w sposób znaczący do zwiększenia efektywności polskiego systemu rejestracji przedsiębiorców. Wynika to z faktu, że większość uregulowań w niej zawartych jest już z powodzeniem stosownych w Polsce, zaś niektóre z już wprowadzonych do polskiego systemu prawnego rozwiązań idą dalej niż ma to miejsce w zaleceniach Dyrektywy 2019/1151.

Zmiany wprowadzone przez nowelizację mają przede wszystkim charakter porządkujący polski system prawny oraz spełniają funkcję informacyjną. Z jednej strony, eliminują trudności związane z zakładaniem przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji rachunku bankowego i pozwalają na dokony-

wanie na niego wpłat na kapitał. Wskazują jednoznacznie również moment elektronicznego poświadczania odpisu dokumentów i elektronicznego uwierzytelnienia odpisu udzielonych pełnomocnictw. Z drugiej strony, poprzez publikowanie wzorców dokumentów rejestrowych w języku innym niż polski, ułatwiają osobom niewładającym językiem polskim dostęp do informacji zawartych w rejestrze, jak również przyczyniają się do podjęcia decyzji o rejestracji podmiotu.

Wobec powyższego wprowadzone zmiany należy ocenić pozytywnie, choć wydaje się, że ze względu na fakt, iż nie są one duże (zmianie ulegnie tylko kilka przepisów), mogły być równie dobrze wprowadzone przy okazji nowelizacji poszczególnych aktów prawnych.

Bibliografia

- Godziaszek Ł., [w:] K. Osajda (red.), *Ustawa o krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Gołaczyński J., *Informatyzacja postępowania cywilnego z uwzględnieniem postępowania rejestrowego*, [w:] A. Dańko-Roesler, M. Leśniak, M. Skory, B. Sołtys (red.), *Ius est ars boni et aequi: księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi*, Warszawa 2018.
- Herbet A., [w:] *System Prawa Prywatnego. Tom 17A. Prawo Spółek Kapitałowych*, Warszawa 2015.
- Kidyba A., *Kodeks Spółek Handlowych. Tom I. Komentarz do art. 1–300¹³⁴*, Warszawa 2022.
- Komenda A., Jaworski A., *Krajowy Rejestr Sądowy i Postępowanie Rejestrowe*, Warszawa 2021.
- Pabis R., [w:] *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2022.
- Popradowski P., [w:] K. Osajda (red.), *Ustawa o krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Szczurowski T., [w:] K. Osajda (red.), *Ustawa o krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2020.